NEPARAŠYTŲ KNYGŲ BIBLIOTEKA

SUMANYMŲ ESKIZAI

1995, rugsėjis

Būti ar nebūti Lietuvai Lietuva?

Būti ar nebūti Lietuvai Lietuva, kada gatvės, parduotuvės, laikraščiai, televizija, jaunuomenė jau užsivilkę europinio blizgesio rūbą, o Europos ir Amerikos santykis su Lietuva kaip su bananine respublika. Tik m o k y k l a nesikeičia ne išore, nei turiniu. Ji sustojo ir dairosi kaip nepasiklysti reformavimo „bumo“ verpetuose.

Tačiau – kas į Europą, kas į Ameriką, kas nesvarbu kur, kad tik neatsiliktų... O kas į Lietuvą – lietuviškai. Kas lietuvybės esmė? Kuo ji matuojama? Šiandien laikas - lietuvybės matas. Kaip aplenkti tai, kas pasaulyje jau seniai padaryta, viską suimant ir skelbiant Lietuvą kaip lygiateisę ir lygiavertę partnerę Europos ir Amerikos šalims. Juk visiškai aišku, jog kol vejamės, prarandame galimybę aplenkti ir nė nepajuntame, kaip iš kryžkelės (Rytų ir Vakarų) tampame jų atmatų duobe. Kas greitesnis už šviesą ir laiką, jei ne mintis? Yra tokios knygos, aplenkiančios laiką. Ar tai įmano Lietuva? Taip. Nes tai jau pradėta. Pirmieji bandymai – intensyvioji eksternatūra, intelektualinio poilsio vasaros stovyklos-mokyklos, bendruomeninis savivaldumas lokalizuotai apibrėžtoje vietoje – Juknaičiuose pradėti lietuvybei užsiangažavusiųjų iniciatyviniai darbai, kaip galimybė ir vienintelis šansas Lietuvai būti Lietuva.

Seniūnijoje svarstomų klausimų ratas
Lietuvos kultūros kongresą pasitinkant

Didžioji dauguma Lietuvos žmonių gyvena seniūnijose. Ir nuo to, kaip seniūnijoje bus sprendžiami savivaldos ir savivaldybės, kooperacijos, bendrinančios veiklos, pakantumo, bendruomeniniai reikalai, priklausys žmonių gyvenimo kokybė, ar bus ateitis, ar rasis gyvensena. Nuo to, kaip bus sugebama tai įvardinti, aprašyti kaip l i e t u v i š k ą p r a k t i k ą atskirose srityse (švietimo, kultūros, ūkio, finansų ir kt.) priklausys Lietuvos valstybingumo likimas. Kaip seniūnijos bendruomenėje kiekvienas sugebės priimti sprendimą priklausys savivaldybė ir tuo pačiu nepriklausomybė.

Kyla klausimas, ką Lietuva turi lietuviško? Ką turi, kas reikalinga pasauliui, kaip išskirtinį ir vienintelį? Kas Lietuvos prioritetai? Nuo ko pradėti, kad rastųsi Lietuva? Kuo šiandien gyvenama ir ką tai iššaukia?

Atsakyti į šiuos klausimus galima skirtingai. Tai priklauso nuo to, kaip galvojama, jeigu galvojama kai daroma ir sugebama galvoti sąmoningai. Sena išmintis teigia: „kaip daroma, taip ir galvojama“ arba „kaip galvojama, tai ir daroma“.

Todėl į aukščiau pateiktus klausimus pirmą kartą būtų galima atsakyti naudojant sisteminės minties veiklos praktiką ir sisteminę vadybą, kurios Lietuvoje turi savo istoriją. O pradėti ko gero reikėtų nuo paskutinio klausimo, - kuo šiandien gyvenama ir ką tai iššaukia? Nereikia leistis į socialinius reikalus, nes kaip aukščiau minėta, viskas priklauso nuo to, kaip galvojama, kokiomis galvosenomis naudojamasi, sąmoningai ar nesąmoningai.

Šiuo metu vyrauja dvi iliuzijos – tai ateities ir materialinės gerovės iliuzijos. Negalima jų laikyti nei pozityviomis, nei primityviomis, nei negatyviomis, - jos yra tokios. Galima pažiūrėti, kokius reiškinius jos iššaukia.

Daugumos ateitis suprantama kaip reali būsimybė. Tuo, iš vienos pusės, nuimami dabartinio gyvenimo stresai ir iššaukiama meditacija ateitimi, patikėjimas, kad kas nors ateis ir viską padarys, ieškoma „dievukų“. Iš kitos pusės, stabdomos bet kokios iniciatyvos ir sprendimų ieškojimas.

Kita iliuzija – materializmas. Turima galvoje, kad pirmiausia reikia sukurti materialines gėrybes, o po to bus galima pagalvoti ir apie kitką. Šio tikslo siekiama neatsižvelgiant į nieką. Aklas rezultato siekimas atveda prie to, kad nematoma, kas daroma, kas darosi, kad darant viena, griaunama kitkas. Vienu atveju – „ateities“ vedama prie dvasinės „gerovės“, kitu atveju – prie materialinės mirties, šokinėjama nuo vieno kraštutinumo prie kito.

Kaip paimti abu iš karto tam, kad būtų įvaldyta ir naudojama dviejų tūkstančių metų bėgyje sukurta praktika, atsisakant kraštutinumų, tai suprantant kaip mokymą tam, kad pradėti sąmoningai gyventi.

Atsakinėti ir svarstyti šiuos klausimus galima, tačiau kol tai nėra aptarta ir vienaip ar kitaip suprasta bendruomeniniuose reikaluose, nėra p r a s m ė s.

Ko gero būtų galima pradėti nuo šių klausimų:

Kam Lietuvai reikalingas švietimas,
kultūra,
ūkis,
finansai,
...

Kas Lietuvoje švietimas,
kultūra,
ūkis,
finansai,
...

Kaip Lietuvoje daryti švietimą,
kultūrą,
ūkį,
finansus,
...

DARYTI

švietimą per kultūrą, ūkį, finansus, ...

kultūrą per švietimą, ūkį, finansus, ...

ūkį per švietimą, kultūrą, finansus, ...

finansus per švietimą, ūkį, kultūrą, ...

.....

Atžvalga

1. Kontekstas:

Įstatymų atsiradimo tradicijoje išskirtinos dvi tendencijos: teisės ir privilegijos. Privilegija (feodalizmas, socializmas) – bet kuriuo principu suformuotos valdžios galimybė reikštis ir reikšti, įtikinėti ir vertinti, aptarinėti ir teisti, - tai daroma priežastinėje-pasekminėje sekoje. Išskiriami bet kurie atskiri momentai, fragmentai ir apie juos grupuojamos socialinės reakcijos.

Teisė (vakarų teisės tradicijoje) – tai precedento formulavimas, formavimas ir įforminimas. Tuomet įstatymas tik suteikia viešąją reikšmę tam, kas sumanyta ir daroma, tuo pačiu sudarydamas sąlygas kartotinumui.

Privati, kooperuojanti iniciatyva nuo 1991 metų Juknaičiuose sąlyginiu „Gyvensenos“ vardu išugdė tam tikras edukuojančias mintijimo patirtis, užfiksavo edukacinės bendruomenės galimumo faktą.

Bendruomeninio atsinaujinimo intensyvinimas, atsisakant ilgalaikio bandymų ir klaidų kelio formuluoja uždavinį derinti privatumą ir valstybingumą uždaroje, kontroliuojamoje, specialioje vietoje, tarkim programoje startiniu sąlyginiu pavadinimu „Seniūnija – valstybės ir visuomenės branduolys“ (analogija konstitucinei nuostatai „šeima – valstybės ir visuomenės pagrindas“).

2. Tikslai: numatomų įstatymų normuojančių nuostatų imitacinio realizavimo modeliavimo patirčių formavimas ir suformavimas.
3. Uždavinys: įstatyminių (norminančių) nuostatų realizavimo išankstinės diagnostikos tarnyba (valstybinių ir savivaldos institucijų aptarnavimui)
4. Kryptys: resursų paieška, ugdymas, gausinimas (medžiaginių, laiko, finansinių, intelektinių ir t.t.).
5. Prasmė: totalumo atmainai – totalitarizmui būdingo gyvo eksperimentavimo pakeitimas profesionalios tarnybos palydimu lokaliu precedento formavimu ir jo kvalifikuota sklaida.
6. Tęstinumas: vidaus (lietuviškumo) ir išorės (tarptautiškumo) dermė.
7. Principas: teisinė valstybė kooperuojanti lietuviškuosius precedentus, per užsienio politiką suteikianti jiems pasaulinių pavyzdžių reikšmę.
8. Įforminimas: penkiolikos-dvidešimties metų programa skirta „B“ lygmens valdininkų specializacijai ir profesionalizacijai, nuolat revizuojama resursų ugdymo projektu, pavadintu „Lietuvos ateitis“.

Juk pasakyta:
Kiekvienas turi
Pasodinti medį, pastatyti namą, užauginti žmogų

Kiekvienas turi?
Jei dar nespėjai
Ramiau, jeigu žinai

Kiekvienas kitas
Sodina medį, pastato namą, augina žmogų
Tik ar suspėsi

Išmokt gyvent prie kito
Sodinto medžio, svetimame name su nepažįstamu žmogum
Ar patikėsi,

Kad kitas tau
Sodins medžius, namus ir žmones
Kad galėtum

Ištarti savą žodį
Suprasdamas medžius, namus ir žmones
Kitokį, nepanašų į žodžius

Sodink, Augink, Statyk
Pradėtum darbą
Ir užaugtų

Namai, sustotų žmonės, susisodintų medžiai
Visai kitokie
Nepanašūs

Į tuos
Medžius, kuriuos pasodinai
Namus, kuriuos statei
Žmonėse
Gyvenai kuriems